

ความสำคัญและความเป็นมา

ตามหลักจิตวิทยาพบว่า ระยะเวลาที่สำคัญของการเจริญเติบโตของมนุษย์ คือ ช่วงตั้งแต่เกิดจนถึง 6 ปี เพราะเป็นช่วงสำคัญของพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กในการพัฒนาตนเองขึ้นไป การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานอันจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลและสังคม หากเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ตามวัย เขาจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แต่ในทางตรงกันข้าม หากเขาไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ขาดประสบการณ์ที่ควรจะได้รับ ไม่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถตามวัย ก็จะไม่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีจุดหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการรอบด้านให้เจริญเติบโตถึงขีดสุดของศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม นักวิชาการสาขาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจึงยอมรับว่า การพัฒนาเด็กเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสำหรับอนาคตของประเทศ

หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะที่มุ่งหมาย คือ มีกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม คุณธรรม จริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการเองทั้งระบบ ทั้งด้านวิชาการและจัดการศึกษาเพื่อสนองนโยบายของรัฐ

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีเป้าหมายด้านปริมาณเด็กวัยก่อนประถมศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของประชากรกลุ่มอายุ 4-6 ปี ให้ได้รับการเตรียมความพร้อมในชั้น อนุบาลศึกษา (เมื่อสิ้นแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่น้อย กว่าร้อยละ 95 ได้ผ่านการเตรียมความพร้อมในชั้นอนุบาลศึกษา) ในด้านคุณภาพ เด็กวัย ก่อนประถมศึกษาที่เข้าเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมตามศักยภาพ และเด็กที่ผ่านการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอย่างน้อย ร้อยละ 95 มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากนโยบายดังกล่าวบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายผู้หนึ่ง คือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา เพราะเป็นผู้ปฏิบัติการสอน จัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กวัยก่อนศึกษามีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ดังนั้นคุณลักษณะที่จำเป็นมากที่สุด สำหรับครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา คือ จัดห้องเรียนให้มีสภาพสนองความต้องการของ เด็กทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและภาษา ใช้คำพูดชัดเจน รู้จักปรับปรุงตนเองให้ทันต่อ เหตุการณ์อยู่เสมอ อยู่กับเด็กได้อย่างสนุกสนาน พูดจาสุภาพเรียบร้อย มีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ต่องาน (วันดี วุฒิโกศ, 2525)

จินตนา หมุ่มผึ้ง (2525) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับครูอนุบาลไว้ว่า ครูผู้มีหน้าที่อบรม เลี้ยงดูเด็กก่อนเรียน ไม่เหมือนครูที่สอนในระดับอื่น เพราะเด็กต้องการความเอาใจใส่ เป็นพิเศษไม่ให้นำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว ต้องทำหน้าที่เป็นทั้งแม่ และพี่เลี้ยง ตลอดจน เป็นเพื่อนเล่น กระทั่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองด้วย

ลัดดา นิละมณี (2524) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูอนุบาลว่า มีหน้าที่รับผิดชอบ เด็กเริ่มตั้งแต่เข้ามาถึงสถานศึกษา ครูต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด มิใช่สอนในชั้นเรียน เฉพาะในช่วงเวลาเรียน เช่น ครูผู้สอนระดับประถมและมัธยม แต่จะต้องดูแล อบรม เลี้ยงดู ให้ความรู้ ตรวจตราแก้ไข และแก้ปัญหาเกี่ยวกับเด็กตลอดทั้งวันจนถึง เวลาที่ผู้ปกครองมารับเด็ก กลับไป

ชุตินา ลวสุตานันท์ (2524) พบว่า ครูอนุบาลที่จะสอนตามแนวการจัดประสบการณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยสมรรถภาพ 3 ด้าน เป็นสมรรถภาพด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะทัศนคติ ครูระดับก่อนประถมได้รับความคาดหวังให้เป็นผู้อบรม เลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพ มีความพร้อมทุกด้าน โดยจะต้องมีสมรรถภาพของครูก่อนประถมศึกษา จึงจะสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา ครูระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของจังหวัดสมุทรปราการ เปิดทำการสอน 145 โรง จาก 149 โรง คิดเป็นร้อยละ 97.31 (จำนวนห้องเรียน 332 ห้อง ครู 317 คน) และจะดำเนินการเปิดให้ครบ 149 โรง หรือร้อยละ 100 ในปีการศึกษาต่อไป จากแผนปฏิบัติการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ปีงบประมาณ 2537 ปัญหาด้านการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่พบคือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงไปสอนชั้นอื่น ๆ ชาติครูที่จบด้านการสอนอนุบาลหรือสาขาปฐมวัย โดยตรง ที่มีอยู่เพียง 15 คน หรือร้อยละ 4.73 เท่านั้น จึงทำให้ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ ทักษะ กระบวนการสอนและเทคนิคการสอนที่ดี ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้หนึ่งที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการ- ประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการการนิเทศของครู ผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สมุทรปราการ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สมุทรปราการ ในการจัดการพัฒนาครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการการนิเทศของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เกี่ยวกับความรู้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้ด้านเนื้อหาวิชา ประกอบด้วย

1.1 ความรู้เนื้อหาด้านการเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย

1.1.1 ความพร้อมของเด็กในการฟัง การพูด การอ่านออกเสียง และการเขียน

1.1.2 ขั้นตอนการสอนฟัง พูด อ่านออกเสียง และการเขียน

1.1.3 การฝึกมารยาทในการพูด การฟัง การใช้ภาษาและถ้อยคำ ที่สุภาพ

1.1.4 การฝึกพูดเพื่อสื่อความหมาย และการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ

1.2 ความรู้เนื้อหาด้านการเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์

1.2.1 การฝึกเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ มากกว่า สองสิ่งในเรื่องรูปทรง รูปร่าง ปริมาณ ปริมาตร ขนาด จำนวน ระยะทาง น้ำหนัก และระดับ (สูง-ต่ำ)

1.2.2 รู้ตำแหน่งสิ่งต่าง ๆ

1.2.3 การสอนลักษณะรูปทรงและเปรียบเทียบความแตกต่างของ รูปทรง

1.2.4 การจัดหมวดหมู่ และแยกเป็นหมู่ย่อย โดยการนับเพิ่มขึ้น หรือลดลง

1.2.5 การฝึกนับจำนวนสิ่งของและลำดับตัวเลข โดยรู้ค่าและความหมาย

1.2.6 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

1.3 ความรู้เนื้อหาด้านการเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์

- 1.3.1 ส่วนประกอบของร่างกาย หน้าที่และการระวังรักษาความปลอดภัย
- 1.3.2 สุขนิสัยและสุขปฏิบัติต่าง ๆ ที่พึงฝึกเป็นประจำ
- 1.3.3 โรคต่าง ๆ การป้องกัน และการรักษาตัวให้ปลอดภัยจากโรค
- 1.3.4 อุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก การป้องกันและการหลีกเลี่ยง
- 1.3.5 สมาชิกในครอบครัวและความสำคัญของสมาชิกในครอบครัว
- 1.3.6 สิ่งของในบ้านและการดูแลรักษา
- 1.3.7 โรงเรียนและบุคลากร
- 1.3.8 หน้าที่และการปฏิบัติตนในโรงเรียน
- 1.3.9 มารยาทและสุขลักษณะในการนั่ง ยืน เดิน และนอน
- 1.3.10 สถานที่ บุคคล วันสำคัญ เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่สำคัญ
- 1.3.11 ธรรมชาติวิทยาของสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
- 1.4 ความรู้เนื้อหาด้านการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 1.4.1 จริยธรรมที่เด็กควรประพฤติปฏิบัติ
 - 1.4.2 พื้นฐานศิลปะสำหรับเด็ก เช่น วาดภาพ ระบายสี หยดสี เป่าสี ละเลงสี แตะสี พิมพ์ภาพ ปั้น พับ ฉีก ตัด ปะ ฯลฯ
 - 1.4.3 พื้นฐานทางเพลง จังหวะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและกิจกรรมเข้าจังหวะ
 - 1.4.4 การปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และค่านิยมไทย
 - 1.4.5 ความมีระเบียบวินัย มารยาทที่พึงงามของสังคม
2. ความรู้ด้านวิชาชีพครูระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 การจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.1.1 แนวการจัดการประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.1.2 บทบาทและหน้าที่ของครูระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.1.3 จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาเด็ก
 - 2.1.4 จิตวิทยาสำหรับครูในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก
 - 2.1.5 การจัดชั้นเรียน กิจกรรมและกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็ก

- 2.1.6 กิจกรรมสร้างสรรค์ เกมการศึกษา และเกมสำหรับเด็ก
- 2.1.7 การเลือก การใช้ การสร้าง ตลอดจนการเก็บรักษาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 2.1.8 การประเมินผล และการติดตามผลพัฒนาการของเด็ก
- 2.2 การดูแลเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
 - 2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 2.2.2 โภชนาการสำหรับเด็ก
 - 2.2.3 การปฐมพยาบาลเด็กเล็กและโรคเฉพาะเด็กเบื้องต้น

2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ทุกคนที่ปฏิบัติการสอนในการศึกษาปลายปีการศึกษา 2537 จำนวน 317 คน จากจำนวนครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาทั้งหมด 145 โรงเรียน ในจังหวัดสมุทรปราการ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความต้องการการนิเทศ หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างสิ่งที่ครูมีอยู่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหา และการปฏิบัติในการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา กับสิ่งที่จุดประสงค์ตั้งไว้ และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือแนะนำ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ครู หมายถึง ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาภาคบังคับเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กที่จะเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

ชั้นเด็กเล็ก หมายถึง ชั้นเรียนที่เปิดสอนให้แก่เด็กก่อนประถมศึกษา อายุ 5-6 ปี โดยใช้เวลาศึกษา 1 ปี

ชั้นอนุบาลศึกษา หมายถึง ชั้นเรียนที่เปิดสอนให้แก่เด็กก่อนระดับประถมศึกษาอายุ 4-5 ปี โดยใช้เวลาในการศึกษา 2 ปี คือ ชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2

สมรรถภาพครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูระดับ
ก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและเจตคติเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็ก
ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการวางแผนและปรับปรุงการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์
ให้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของครู
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารการศึกษาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระดับ
ก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย